בעזהשי"ת

ויאמר אנכי הקל אלקי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה וגו'. (מו ג-ד). לכאורה קשה אם הקב"ה הי' מצוה ליעקב לירד מצרימה למה הי' מתירא לרדת.

וי"ל ביאור הכתוב בהקדם לתרץ מה דאיתא במדרש (ויק"ר ד' ו') כי דעת האומות שישראל בטלין ברוב לגבייהו, כי אתם המעט מכל העמים, וכתבו המפרשים דאע"ג דנקטינן (כתובות טו ע"א) דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ואם כן כאשר ישראל יושבין על אדמתן אין חשש ביטול ברוב, אבל אחר שגלו הוי ניידי, ושוב נתעורר הקושיא מדוע אינם בטלים ברוב האומות.

ותירץ בספה"ק **ישמח משה** (פ' שמות ד"ה עוד י"ל ואלה) ע"פ מה שמצינו דאחד מישראל שקול כנגד כמה וכמה, כדאיתא (תנחומא בשלח י') דמשה שקול כנגד כל ישראל, וכן דור המדבר שכל א' מהן הי' שקול כנגד אלף דור כמש"כ (תהלים קה ח') דבר צוה לאלף דור, וא"כ אין ברי' יכולה לידע משקל חשיבות של ישראל, ומכל שכן נגד האומה"ע דהפחות מישראל שקול כנגד כולן, וראי' לזה ממה דאיתא (בפרקי דר"א ט') דכשנכנסו ישראל למצרים היו שבעים חסר אחת מה עשה הקב"ה נכנס עמהן במספר ועלו למנין שבעים, וכשעלו ממצרים היו ששים רבוא חסר אחת, והקב"ה נכנס עמהם במספר ועלו לס' רבוא, לקיים מה שנאמר (בראשית מו ד') אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה (עכ"ד הפר"ד), ומזה יובן כמה ספון א' מישראל אם כביכול הקב"ה מחשיב עצמו לאחד מהם, וא"כ אין רוב נגדם, וזהו פי' 'והוא באחד ומי ישיבנו' (משלי כג יג) כשהקב"ה מונה עצמו כאחד מישראל אז אין ישראל בטלין, עכ"ד הנחמדים.

ובאופן אחר מצינו לתרץ בספה"ק **נועם אלימלך** (פר' במדבר ד"ה ויידבר), וזלה"ק, כשישראל הם טובים ועושים רצונו יתברך אין מזיק להם המנין, והוא כשעושים רצונו והם דבוקים בהבורא יתברך שמו, ובשולחן ערוך (יור"ד סי' צ"ט סעי' ד') פסקינן בדבר הדבוק, צריך הביטול כנגד כל הדבוק, וכשאנו דבוקים בו יתברך שמו, אינם יכולים לבטל אותנו, עכלה"ק. מבואר בדבריו הקדושים דהטעם דאין ממש בטענת אומות העולם, משום דאנו דבוקים בהשי"ת, ואין באומות העולם הכח לבטל אותנו ברוב, כי אין בהם רוב כנגד השי"ת כביכול.

שוב מצינו במפרשי התורה תירוץ נכון על טענת האומות העולם, (עי' עצי חיים ח"ב פ' לך, ערוגת הבושם סו"פ קדושים, וכן שמעתי מאב"ד האליין זצ"ל), כי הא דהמיעוט בטל ברוב היינו היכא שאינו ניכר, אבל מיעוט הניכור ועומד בפני עצמו לעולם אינו בטל, וכיון דישראל מובדלין הן מן העמים ומצויינים במעשיהם, לכן לעולם לא מתבטלים בין האומות, ויש לפרש בזה הכתוב (שיר השירים א ג) **לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך**, 'לריח שמניך טובים שמן תורק שמך', שאם ישראל מצויינים ואינם מתערבין ואזי דומים לשמן שצף מלמעלה ואינו מתערב, 'על כן עלמות אהבוך', גם האומות לא יהי' להם טענה על ישראל, כי מיעוט הניכר אינו בטול ברוב.

ובזה יש לפרש מקראי קודש, כי יעקב הי' מתירא שמא כשירדו ישראל למצרים ויתערבו בהם, אזי יהיו בטלין בין האומות, לזה אמר לו הקב"ה, **אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם**, כלומר שיהיו מובדלים וניכרים, ויקראו גוי גדול עם קדוש, כמו שדרש בעל ההגדה (דברים כו ה) והוא שם לגוי גדול שהיו ישראל מצויינים שם, ועוד **אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה**, ממה שהקב"ה מצרף עם ישראל בירדם למצרים לחשבון שבעים נפש, וכן בצאתם ממצרים שהושלם הקב"ה למנין ס' רבוא, מזה מוכח כמה חשוב כל אחד מישראל נגד האומות, וממילא אין הם בטלים ברוב אומה"ע, וכמו שתירוץ הישמח משה כנ"ל, וכן יש לרמז בזה תירוצו של הנועם אלימלך, כי ע"י שהקב"ה מצרף עמנו מוכח מזה שאנו דבקים בו יתברך, ולכן לא שייך כאן ביטול, כי צריכין רוב גם נגד דבר הדבוק, וזה לא שייך אצלו יתברך, ובזה נחה דעת יעקב לירד מצרימה.

❖ ❖ ❖

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם (מה ה')

וי"ל על פי מה שכתב בספה"ק **אוהב ישראל** (פ' שופטים) על הפסוק והי' כקרבכם אל המלחמה אל ירך לבבכם וגו', דאיתא בגמרא (יומא פו ב) אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה, נמצא כי תשובה מאהבה נעשה זכיות ומיראה נעשה שגגות, ולפי"ז כשעושה תשובה מיראה, אזי שני היצרים אינם שמחים, היצ"ט אינו שמח כי נשראל ולהאדם עוד השגגות, והיצה"ר אינו שמח כי מקודם הי' לו זדונות ועכשיו שגגות, וזהו ביאור הפסוקים, אתם קרבים היום זה ראש השנה, על אויביכם הוא מלחמת היצר, אל ירך לבבכם, שלא תעציבו ב' היצרים, על ידי תשובה מיראה, אלא תעשו תשובה מאהבת השי"ת, ועי"ז ישמח היצר טוב, עיי"ש דבריו הקדושים באריכות.

ובזה יש לומר, **ועתה**, אין ועתה אלא לשון תשובה, **אל תעצבו**, ב' היצרים, **ואל יחר בעיניכם וגו'**, שלא יעשו תשובה מיראה ומצער, אלא תעשו תשובה מאהבה ומשמחה, ועל זה סיים הכתוב, **כי למחיה שלחני אלקים לפניכם**, עפמ"ש בבאר שבע (להגה"ק מטאלטשווא זצוק"ל) בשם הקדמונים, דאף דקי"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מ"מ על הזכיות שמגיע לו ע"י תשובה מאהבה, שזדונות נעשה לו לזכיות, ע"ז יש שכר גם בהאי עלמא, ע"כ, וזהו **כי למחי' שלחני אלקים לפניכם**, כי ע"י שתעשו תשובה מאהבה יהי' לכם למחי' בעולם הזה.

❖ ❖ ❖

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם (מז ט)

לכאורה קשה על יעקב בחיר האבות האיך יאמר בקובלנא ימי שני מגורי מעט ורעים, כי הלא הצדיק יקבל יסוריו באהבה, ועוד מאי נפק"מ לפרעה כמה ימי שנותיו.

ויש לומר בהקדם מש"כ בדברי יואל (פ' חיי שרה ע' תקכ"ט) כי הטעם שלא רצה אברהם אבינו ליקח אשה לבנו יצחק מבנות הכנענים, כי אלמלי הי' נושא אשה מהכנענים לא הי' גר בארץ, ולא הי' אפשר למנות שנות יצחק במספר ד' מאות שנה שאמר הקב"ה (בראשית טו יג) כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם וגו', לכן הי' צריך שיצחק יקח אשה מארץ אחרת דוקא, עיי"ש בנועם דבריו.

ועפי"ז י"ל כי פרעה רצה לידע מספר שנות חיי יעקב, שרצה לדעת חשבון הד' מאות שנה שיוכל לשעבד את בני ישראל במצרים, לזה השיב לו יעקב, **מעט ורעים היו ימי שני חיי**, ועל כן גם כל ימי חיי נחשב במספר שני הגלות, ועוד, **ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריה"ם**, גם שנות יצחק נחשב במספר הד' מאות שנה, כי הי' ימי מגוריה"ם בארץ לא להם, כי לא נשא מבנות הכנענים, ולכן חשבון הד' מאות שנה מתחילין מלידת יצחק, והבן.